

سۇئال

شەرت- شارائىتىنى تىللاش ياكى لەنەت قىلىشنىڭ ھۆكۈمى قانداق بولىدۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىم بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بايان قىلغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ، ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: **ئادەم ئەۋلادلىرى ماڭا ئەزىيەت يەتكۈزىدۇ، زامانىنى تىللايدۇ، مەن زاماندۇرمەن، ئىش تۇتقۇسى مېنىڭ قولۇمدىدۇر، كېچە- كۈندۈزى مەن ئالماشتۇرمىەن.** [بۇخارى رىۋايىتى 4826-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2246-ھەدىس. مۇسلىمنىڭ رىۋايىتىدە: **زامانىنى تىللىماڭلار، ئاللاھ تائالا ھەقىقەتەن ئۇ زاماندۇر دەپ بايان قىلىنغان.**

ئىبنى ئابدۇلبەر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "توغرىسىنى ئاللاھ بىلگۈچىدۇر، ئىمام شافىئى رەھىمەھۇللاھ بۇ ھەدىسنى چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ: "ئەرەبلەر ھەقىقەتەن ئۇلارغا ئۆلۈم- يىتىم، ۋەيرانچىلىق، مال- دۇنياسىدىن ئايرىلىپ قىلىش قاتارلىق بىرەر مۇسبەت يەتسە، ئۇلار زامانىنى تىللاپ ۋە سۆكۈپ: بىزگە زامانىنىڭ ئاپەتلىرى يەتتى، ئۇلارنى زامان تۈپ- يىلتىزىدىن يوق قىلدى، ئۇلارغا زامانىنىڭ ئوڭۇشسىزلىقلىرى يەتتى، كېچە- كۈندۈز ئۇلارغا شۇنداق قىلدى دەيتتى ۋە شۇنىڭ بىلەن زامانىنى سۆكەتتى ۋە تىللايتتى".

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: **زامانىنى تىللىماڭلار** يەنى سىلەرگە يەتكەن ئىشنىڭ سەۋەبىدىن زامانىنى تىللىماڭلار، ھەقىقەتەن سىلەر بۇنى قىلغۇچىنى تىللىساڭلار، ئاللاھنى ھاقارەت قىلغان بولىسىلەر، بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى قىلغۇچى ئاللاھدۇر، ھەممىنى ياراتقۇچى ئاللاھ بولۇپ، پەقەت ھەممىدىن يۈكسەك ۋە كاتتا بولغان ئاللاھ خالىغان ئىش بولىدۇ. [ئەلئىستىزكار 27- توم 310-بەت].

زامانىنى ھاقارەت قىلىشنى چەكلەش ئىشىدىن، بۇ ھاقارەت ئىككى ئىشنىڭ بىرىنى لازىم تۇتىدۇ:

بىرىنچىسى: ھاقارەت قىلغۇچى ئۆز ئېتىقادىدا، زامانىنىڭ ئۆزى پايدا- زىيان يەتكۈزۈشكە ئىگە بولىدۇ دەپ قارايدۇ، شۇنىڭ بىلەن پايدا- زىيان يەتكۈزۈشتە زامانىنى ئاللاھ تائالاغا باراۋەر قىلىپ، ئاللاھ تائالاغا شېرىك كەلتۈرىدۇ.

ئىككىنچىسى: زامانى ھاقارەت قىلغۇچى ئۆز ئېتىقادىدا، زامان ۋە ئۇنىڭدا يۈز بېرىدىغان خۇرسەنلىك ۋە غەم-قايغۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللاھنىڭ تەقدىرى-ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن بولىدۇ دەپ قارايدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئاللاھ تائالانى ھاقارەت قىلغان بولىدۇ، چۈنكى ئاللاھ تائالا مۇشۇ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ياراتقۇچىدۇر.

ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "زامانى ھاقارەت قىلىش ئىككى ئىشنىڭ ئارىسىدا بولىدۇ: ئىككى ئىشنىڭ بىرى چوقۇم بولىدۇ: ئۇ كىشى ياكى ئاللاھنى ھاقارەت قىلىدۇ ياكى ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرىدۇ.

ئەگەر ئۇ كىشى زامان ئاللاھنىڭ بىلەن بىرگە بۇ ئىشلارنى قىلغۇچى دەپ ئىتىقاد قىلسا ئۇ كىشى ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرگەن بولىدۇ، ئەگەر بۇ ئىشنى ئاللاھ ئۆزى يالغۇز قىلغۇچى دەپ ئىتىقاد قىلسا، ئۇ ئىشلارنى قىلغۇچىنى ھاقارەت قىلغان بولىدۇ. ["زادىل مىئاد" 2-توم 324-بەت].

مۇشۇ ئىللەتكە قارىغاندا، چەكلىمە ئەمەلىي ئەھۋالى ۋە شەرت-شارائىتى ھاقارەت قىلىشنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، چۈنكى ئۇمۇ ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن بولىدۇ، زامان ۋە شارائىتلار ئۆز ئالدىغا پايدا-زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ، ئۇنى ھاقارەت قىلىشتىن ھاقارەت قىلغۇچى زامان ئۆز ئالدىغا زىيان يەتكۈزۈشكە تەسىر كۆرسىتىدۇ دەپ ئىتىقاد قىلسا بۇنىڭ بىلەن ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرگەن بولىدۇ، چۈنكى ئۇ كىشى پەرۋەردىگارنىڭ خۇسۇسىيەتلىرىدىن بولغان نەرسىلەرنى زامان، شارائىتلارغا نىسبەت بەرگەن بولىدۇ.

ئەگەر ھاقارەت قىلغۇچى ياكى لەنەت قىلغۇچى بۇ ئەھۋاللار ئاللاھنىڭ تەسەررۇپى بىلەن بولىدۇ دەپ ئىتىقاد قىلسا، بۇنداق ھالەتتە ئۇ كىشى بۇ ئىشلارنى قىلغۇچى بولغان ئاللاھ تائالانى سۆككەن بولىدۇ.

بۇ ئىككى ئىشنىڭ ھەممىسى مۇسۇلماننىڭ ئەقىدىسىگە خەتەرلىكتۇر، مۇسۇلماننىڭ ئۇنداق ئىشلارنى مەقسەت قىلىشى توغرا بولمايدۇ، ئەگەر تىلىدىن خاتا كېتىپ قالسا تىزىدىن ئاللاھ تائالانى شېرىكتىن پاكلاش ياكى ئاللاھنى زۇلۇم قىلدى ۋە ئەزدى دەپ گۇمان قىلىشتىن تەۋبە قىلىش كېرەك.

سوئال سورىغۇچى ياكى باشقا بىر كىشىگە بىرەر مۇسەببەت يەتسە، ھاقارەت قىلىشقا ھەقلىق بولمىغان نەرسىلەرنى ھاقارەت قىلماستىن بەلكى شەرتى ئەدەب بىلەن ئەدەبلىنىپ، سەۋىرچان بولۇپ، ئاللاھنى ياد ئېتىپ ئايەتتە بايان قىلىنغاندەك: **بىز ئەلۋەتتە ئاللاھنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىمىز (ئاللاھنىڭ بەندىلىرىمىز)، چوقۇم ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتىمىز دېيىش كېرەك.**

ئايەتتە ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ** تەرجىمىسى: **ئۇلارغا بىرەر مۇسەببەت كەلگەن چاغدا، ئۇلار: بىز ئەلۋەتتە ئاللاھنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىمىز (ئاللاھنىڭ بەندىلىرىمىز)، چوقۇم ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتىمىز دەيدۇ، ئەنە شۇلار پەرۋەردىگارنىڭ مەغپىرىتى ۋە رەھمىتىگە ئېرىشكۈچىلەردۇر، ئەنە شۇلار ھىدايەت تاپقۇچىلاردۇر. [سۈرە بەقەرە 156-157-ئايەت].**

ياكى ئۇلار ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ۋە ئاللاھ خالىغان ئىش بولدى دەيدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **كۈچلۈك مۇئىن ئاجىز مۇئىنغا نىسبەتەن ياخشىدۇر ۋە ئاللاھقا ياخشى كۆرەلگۈچىدۇر، ھەممىسىدە ياخشىلىق باردۇر، ئۆزۈڭگە پايدىلىق بولغان ئىشلارغا ھېرىسمەن بولغىن، ئاللاھدىن ياردەم تەلەپ قىلغىن، ئاجىز بولما، ئەگەر ساڭا بىرەر مۇسبەت يەتسە: ئەگەر مەن مۇنداق، مۇنداق قىلغان بولسام مۇنداق بولاتتى دېمىگىن، لېكىن ئاللاھ ئورۇنلاشتۇرغان ۋە ئاللاھ خالىغان ئىش بولدى دېگىن، چۈنكى "ئەگەر" دېگەن سۆز شەيتاننىڭ ئىشىغا يول ئاچىدۇ. [مۇسلىم رىۋايىتى 2664-ھەدىس. تېخىمۇ تەپسىلى مەلۇمات ھاسىل قىلىش ئۈچۈن 8621-9571- نومۇرلۇق سوئاللارنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.**

ھەممىدىن توغرىنى بىلگۈچى ئاللاھ تائالادۇر.